

John Grisham

Het eiland

UITGEVERIJ
XL
DEVENTER

1

De diefstal

1

De oplichter leende de naam van Neville Manchin, adjunct-hoogleraar Amerikaanse literatuur aan Portland State, maar binnenkort doctoraalstudent aan Stanford. In zijn brief, op perfect vervalst briefpapier van de universiteit, beweerde 'professor Manchin' dat hij zijn masterscriptie wilde schrijven over F. Scott Fitzgerald en binnenkort tijdens zijn reis naar de Oostkust heel graag de 'manuscripten en essays' van de grote schrijver wilde zien. De brief was geadresseerd aan dr. Jeffrey Brown, directeur Sectie Manuscripten, afdeling Zeldzame boeken en bijzondere verzamelingen, Firestone Library, Princeton University. De brief kwam tegelijk met een paar andere binnen, werd keurig gesorteerd en doorgestuurd, en belandde uiteindelijk op het bureau van Ed Folk, al eeuwen assistent-bibliothecaris. Een van zijn monotone taken was het verifiëren van de referenties van degene die een bepaalde brief had geschreven. Ed ontving wekelijks verschillende van deze brieven, allemaal in veel opzichten identiek, allemaal van mensen die beweerden een liefhebber en deskundi-

ge te zijn op het gebied van Fitzgerald, en zelfs af en toe van een echte wetenschapper. In het vorige kalenderjaar had Ed honderdnegentig van deze mensen goedgekeurd en rondgeleid. Ze waren uit de hele wereld afkomstig en kwamen binnen met grote ogen en nederig, als pelgrims die een heiligdom bezochten. In de vierendertig jaar dat Ed al aan dit bureau zat, had hij al hun aanvragen behandeld. En er kwam geen einde aan. F. Scott Fitzgerald bleef de mensen fascineren, dus was het aantal aanvragen nog even hoog als dertig jaar geleden. Inmiddels vroeg Ed zich echter wel af wat in het leven van de grote auteur in vredesnaam nog niet diepgaand was bestudeerd en beschreven. Niet eens zo lang geleden had een echte wetenschapper Ed verteld dat er nu ten minste honderd boeken en meer dan tienduizend wetenschappelijke artikelen waren geschreven over Fitzgerald: over de man als privépersoon, over de auteur, over zijn werk en over zijn getikte echtgenote.

En hij had zichzelf al op zijn vierenveertigste dood gedronken! Stel je toch eens voor dat hij heel oud was geworden en was blijven schrijven? Dan had Ed een assistent nodig gehad, misschien wel een heleboel. Maar Ed wist ook dat een vroege dood vaak een reden was voor later succes (en meer royalty's).

Een paar dagen later had Ed eindelijk tijd om zich bezig te houden met professor Manchin. Uit een kor-

te inspectie van het bibliotheekregister bleek dat dit een nieuwe aanvrager was, een nieuw verzoek. Enkele oudgedienden waren al zo vaak op Princeton geweest dat ze gewoon zijn doorkiesnummer belden en zeiden: ‘Hallo, Ed, ik kom aanstaande dinsdag.’ Wat Ed prima vond. Dat gold echter niet voor Manchin. Ed ging naar de website van Portland State en vond zijn man: bachelor in Amerikaanse literatuur aan de University of Oregon; master aan de UCLA; nu al drie jaar adjunct-hoogleraar. Zijn foto onthulde een weinig opvallende jongeman van een jaar of vijfendertig, het begin van een waarschijnlijk tijdelijk baardje, en een smalle montuurloze bril.

In zijn brief vroeg professor Manchin aan degene die zijn brief zou beantwoorden om dat per e-mail te doen, en gaf een privé-Gmail-adres. Hij schreef dat hij zijn universiteitsmail zelden bekeek. Ed dacht: Dat komt doordat je slechts adjunct-hoogleraar bent en waarschijnlijk niet eens een echt kantoor hebt. Dat soort dingen dacht hij vaak, maar hij was natuurlijk veel te professioneel om die gedachten uit te spreken. Voor de zekerheid stuurde hij de volgende dag een reactie via de server van Portland State, waarin hij professor Manchin bedankte voor zijn brief en hem uitnodigde voor een bezoek aan de campus van Princeton. Hij vroeg wanneer Manchin ongeveer dacht te komen en informeerde hem dat er algemene voorschriften

van toepassing waren op de Fitzgerald-collectie. Dat waren er een heleboel, en daarom stelde hij voor dat professor Manchin die op de website van de bibliotheek doornam.

Hij ontving een automatisch antwoord, waarin Ed werd verteld dat Manchin een paar dagen afwezig was. Een van Manchins partners had de directory van Portland State gehackt, net diep genoeg om te rotzooien met de e-mailserver van de faculteit Engels; absoluut geen probleem voor een ervaren hacker. Hij en de oplichter wisten meteen dat Ed had gereageerd. Ja hoor, dacht Ed. De volgende dag stuurde hij dezelfde tekst aan het privé-Gmail-adres van professor Manchin. Nog geen uur later antwoordde Manchin met een enthousiast bedankje, vertelde dat hij niet kon wachten om op bezoek te komen, hing een heel verhaal op en vertelde dat hij de website van de bibliotheek had bekeken, uren in het digitale archief van Fitzgerald had rondgestruind, al jaren in het bezit was van de volledige serie met kopieën van de handgeschreven manuscripten van de grote auteur en vooral belangstelling had voor de kritische recensies van zijn eerste roman, *This Side of Paradise*. ‘Geweldig,’ zei Ed. Hij had dit allemaal al meege maakt. Die vent probeerde hem zelfs al voor zijn komst te imponeren; iets wat helemaal niet ongebruikelijk was.

2

F. Scott Fitzgerald schreef zich in het najaar van 1913 in bij Princeton. Op zijn zestiende droomde hij er al van deze geweldige Amerikaanse roman te schrijven en werkte toen inderdaad al aan een eerste versie van *This Side of Paradise*. Vier jaar later stopte hij met zijn studie en ging bij het leger om mee te vechten in de oorlog, maar voordat hij werd ingedeeld was die alweer afgelopen. Zijn klassieker *The Great Gatsby* verscheen in 1925, maar werd pas na zijn dood populair. Tijdens zijn hele carrière had hij moeite om rond te komen en in 1940 werkte hij in Hollywood. Daar schreef hij slechte scenario's, was fysiek niet in orde en helemaal niet creatief. Op 21 december stierf hij aan een hartaanval, veroorzaakt door zijn jarenlange alcoholisme.

In 1950 schonk Scottie, zijn dochter en enige kind, zijn oorspronkelijke manuscripten, aantekeningen en brieven – zijn 'essays' – aan de Firestone Library van Princeton. Zijn vijf romans waren handgeschreven op goedkoop papier dat de tijd niet goed had doorstaan. De bibliotheek begreep al gauw dat het onverstandig zou zijn om onderzoekers toe te staan ze aan te raken. Er werden goede kopieën van gemaakt en de originelen verdwenen achter slot en grendel in een beveiligde kluis in de kelder, waar de luchtkwaliteit,

het licht en de temperatuur zorgvuldig werden gecontroleerd. In de loop der jaren hebben de manuscripten de kluis slechts een paar keer verlaten.

3

Op een mooie dag begin oktober arriveerde de man die zich voordeed als professor Neville Manchin op Princeton. Hij werd doorverwezen naar de afdeling Zeldzame boeken en bijzondere verzamelingen, waar hij werd ontvangen door Ed Folk die hem weer doorverwees naar een andere assistent-bibliothecaris. Deze controleerde en kopieerde zijn Oregon-rijbewijs; dat was natuurlijk vervalst, maar wel perfect. De vervalser, dezelfde persoon als de hacker, was opgeleid door de CIA en had een lange loopbaan achter de rug in de schimmige wereld van particuliere spionage. Het hacken van de beveiliging van de universiteit was dan ook niet echt een uitdaging.

Daarna werd een foto gemaakt van professor Manchin, waarna hij een bezoekerspasje kreeg dat hij altijd goed zichtbaar moest dragen. Manchin liep met de assistent-bibliothecaris mee naar een grote zaal op de eerste verdieping, waar twee lange tafels stonden en de muren aan het zicht waren onttrokken door stalen laden die allemaal op slot zaten. Manchin zag ten minste vier bewakingscamera's hoog in de

hoeken die met opzet goed zichtbaar waren opgehangen. Hij nam aan dat er andere, uitstekend verborgen camera's waren. Hij probeerde de assistent-bibliothecaris te paaien, maar kreeg weinig respons. Hij vroeg grappend of hij het originele manuscript van *This Side of Paradise* mocht zien. De assistent-bibliothecaris keek hem met een hooghartige grijns aan en zei dat dat niet mogelijk was.

‘Hebt u de originelen ooit gezien?’ vroeg Manchin.

‘Eén keer maar.’

Het bleef even stil omdat Manchin afwachtte of de man meer zou zeggen, maar vroeg toen: ‘Ter gelegenheid waarvan?’

‘Nou, een beroemde wetenschapper wilde ze zien. We gingen met hem mee naar de kluis beneden en lieten hem kijken. Hij heeft de papieren echter niet aangeraakt. Onze hoofdbibliothecaris is de enige die dat mag doen, en alleen met speciale handschoenen aan.’

‘Natuurlijk. Maar goed, nu aan het werk.’

De assistent opende twee van de grote laden, beide voorzien van een naambordje met de tekst THIS SIDE OF PARADISE, en haalde er twee dikke, reusachtige aantekenboeken uit. Hij zei: ‘Hierin zitten de recensies van het boek van kort nadat het was uitgegeven. We hebben een heleboel andere voorbeelden van latere recensies.’

‘Perfect,’ zei Manchin grijnzend. Hij opende zijn aktetas, haalde er een schrijfblok uit en leek klaar om zich op alles wat op de tafel lag te storten. Een halfuur later, toen Manchin volkomen in zijn werk was verdiept, verontschuldigde de assistent-bibliothecaris zich en verdween. Ten behoeve van de camera’s keek Manchin niet op. Uiteindelijk moest hij naar het toilet en liep weg. Een paar keer nam hij de verkeerde afslag, verdwaalde en liep door de afdeling Verzamelingen, waarbij hij contact met iedereen vermeed. Overal hingen bewakingscamera’s. Hij dacht niet dat iemand op dat moment naar de beelden keek, maar de opnamen konden indien nodig vast worden afgespeeld. Hij zag een lift, liep door en nam de trap daar vlakbij. De eerste kelderverdieping was identiek aan de begane grond. Daaronder stopte de trap bij K2 (Kelder 2), waar een grote, dikke deur was waarop in hoofdletters ALLEEN NOODUITGANG stond. Naast de deur hing een codepaneel, en een ander bord waarschuwde dat er een alarm zou afgaan wanneer de deur ‘zonder juiste autorisatie’ werd geopend. Twee bewakingscamera’s hielden de deur en de omgeving ervan in de gaten. Manchin liep terug naar waar hij vandaan kwam en toen hij de grote zaal weer binnenkwam, werd hij al opgewacht door de assistent. ‘Is alles in orde, professor Manchin?’ vroeg hij. ‘Ja hoor. Een beetje buikgriep, vrees ik. Hopelijk is

het niet besmettelijk.’ De assistent-bibliothecaris vertrok meteen. Manchin bleef de hele dag, verdiepte zich in het materiaal uit de stalen laden en las oude recensies waarvoor hij absoluut geen belangstelling had. Een paar keer liep hij weg, neusde rond, keek om zich heen, nam maten op en onthield alles.

4

Drie weken later kwam Manchin terug, maar nu deed hij niet langer alsof hij een hoogleraar was. Hij was gladgeschoren, had zijn haar blond geverfd, droeg een nepbril met een rood montuur en had een valse studentenkaart met een foto bij zich. Als iemand hem iets vroeg, wat hij niet verwachtte, was zijn verhaal dat hij een postdoctoraal student was uit Iowa. In werkelijkheid heette hij Mark en was zijn werk, als je dat al zo kon noemen, professionele diefstal. Lucratieve, zorgvuldig geplande en snel uitgevoerde diefstallen, vooral van wereldberoemde kunst en zeldzame kunstvoorwerpen die voor losgeld werden terugverkocht aan de wanhopige slachtoffers. De bande waar hij deel van uitmaakte bestond uit vijf man en werd aangevoerd door Denny, een voormalige Army Ranger die, nadat hij uit het leger was ontslagen, de misdaad had opgezocht. Tot dan toe was Denny niet betrapt, zodat hij geen strafblad had. Datzelfde gold